

РІШЕННЯ
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Разова спеціалізована вчена рада Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
(повне найменування закладу вищої освіти (наукової установи),
Міністерства освіти і науки України, м. Харків прийняла рішення
підпорядкування (у родовому відмінку), місто)

про присудження ступеня доктора філософії галузі знань 03 Гуманітарні науки
(галузь знань)

на підставі прилюдного захисту дисертації "Унормування професійної діяльності
пам'яткоохоронців у радянській Україні (1919–1930-ті рр.)"
(назва дисертації)

за спеціальністю 032 Історія та археологія
(код і найменування спеціальності відповідно до Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти)

" 07 "   грудня   2023   року.

Новака Олександра Сергійовича 1995   року народження,
(прізвище, ім'я, по батькові (у разі наявності) здобувача)
громадянин України,
(назва держави, громадянином якої є здобувач)

освіта вища: закінчив у 2018 році Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
(найменування закладу вищої освіти)

за спеціальністю 032 Історія та археологія
(за дипломом)

Працює вчителем історії в Харківському ліцеї № 20 Харківської міської ради, м. Харків
(посада) (місце основної роботи, відомче підпорядкування, місто)
з 2023 р. до цього часу.

Дисертацію виконано у Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна
(найменування закладу вищої освіти (наукової установи),
підпорядкування, місто)

Науковий керівник (керівники) Посохова Людмила Юріївна
(прізвище, ім'я, по батькові (у разі наявності),
доктор історичних наук, професор кафедри історії України історичного
факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
науковий ступінь, вчене звання, місце роботи, посада)

Здобувач має 12 наукових публікацій за темою дисертації, з них 4 статті у наукових фахових виданнях України (зазначити три наукові публікації):

1. Новак О. С. Формування нормативно-правової бази пам'яткоохоронної діяльності в радянській Україні (1919–1926 рр.). *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Історія»*. 2020. Вип. 58. С. 57–72.

2. Новак О. С. Нормативно-правове регулювання пам'яткоохоронної діяльності в радянській Україні (1928–1933 рр.). *Сіверянський літопис*. 2022. № 1. С. 105–111.

3. Новак О. С. Обстоювання самобутності українського історико-культурного надбання в Російській імперії (друга половина ХІХ – початок ХХ ст.). *Актуальні питання гуманітарних наук. Збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. 2022. Вип. 53. Том 1. С. 64–70.

У дискусії взяли участь голова і члени разової спеціалізованої вченої ради та присутні на захисті фахівці:

Рецензент:

1) **Волосник Юрій Петрович**, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії Східної Європи Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна зазначив, що актуальність дисертації Олександра Новака "Унормування професійної діяльності пам'яткоохоронців у радянській Україні (1919–1930-ті роки)" не викликає заперечень, до того ж вона посилилась в умовах повномасштабної російської збройної агресії. Ю.П. Волосник наголосив, що наукова новизна дослідження полягає в тому, що дисертант застосував інструментарій міждисциплінарного підходу, а також задіяв сучасні підходи «соціології професій», «професіоналізації», теорію «мережевого суспільства», «memory studies» тощо. Юрій Петрович озвучив деякі незначні зауваження та пропозиції. Зокрема, він висловив побажання щодо розширення хронологічних меж дослідження до 1941 року, при цьому зауважив, що О. Новак переконливо обґрунтував у роботі збереження 1930-х років як верхньої хронологічної межі. Ю.П. Волосник підкреслив, що перелічені зауваження не є принциповими, не можуть розглядатися як суттєві недоліки дисертації і впливати на позитивну оцінку роботи як такої, що виконана на високому науково-теоретичному рівні. На завершення Ю. П. Волосник зазначив, що дисертація О. Новака «Унормування професійної діяльності пам'яткоохоронців у радянській Україні (1919–1930-ті роки)» є цілком самостійним та завершеним науковим дослідженням, яке виконане на належному науково-теоретичному рівні. Дисертація відповідає всім вимогам, які до неї висуваються, а її автор заслуговує на присвоєння йому ступеня доктора філософії з галузі знань 03 «Гуманітарні науки» за спеціальністю 032 «Історія та археологія».

Опоненти:

2) **Маньковська Руслана Вікторівна**, доктор історичних наук, професор, керівниця Центру досліджень історико-культурної спадщини України підкреслила, що обрана О.С. Новаком тема дисертації та підходи до її висвітлення суголосні сучасним тенденціям у розвитку історичної думки. Р.В. Маньковська підкреслила, що автору вдалось провести дослідження в міждисциплінарному дослідницькому полі для вивчення пам'яткоохоронних заходів у радянській Україні протягом 1919 – 1930-х рр., й застосувати новітні підходи «memory studies», які концептуально узгоджуються з науковими положеннями «mnemologie». Р.В. Маньковська підкреслила, що наукові положення, викладені у дисертаційному дослідженні Олександра Новака є обґрунтованими, а висновки самостійними, логічними та закономірними. Наукова новизна дослідження полягає в тому, що досліджуючи процес унормування професійної діяльності пам'яткоохоронців у радянській Україні в 1919 – 1930-х рр. автор задіяв сучасні підходи; поглибив аналіз міжособистісних, наукових зв'язків та основних психологічних рис пам'яткоохоронців міжвоєнної радянської України як представників інтелектуальної спільноти. Автор висвітлив всі ключові аспекти теми дослідження, мета та завдання успішно виконані. Водночас Руслана Вікторівна зазначила, що деякі положення дисертації є дискусійними, зокрема, варто було посилити україноцентричний підхід до викладу у розділі II та розділі III. Тим не менш, Р.С. Маньковська підкреслила, що дисертація О. Новака «Унормування професійної діяльності пам'яткоохоронців у радянській Україні (1919–1930-ті роки)» є самостійним і завершеним науковим дослідженням, виконаним на належному науково-теоретичному рівні. Актуальність і рівень розкриття поставлених проблем, новизна дисертації і ступінь обґрунтованості винесених на захист наукових положень, повнота їх апробації повністю відповідають вимогам, а здобувач О. С. Новак заслуговує на присвоєння йому ступеня доктора філософії з галузі знань 03 «Гуманітарні науки» за спеціальністю 032 «Історія та археологія».

3) **Шандра Ірина Олександрівна** – доктор історичних наук, професор кафедри історії, музеєзнавства та пам'яткознавства Харківської державної Академії культури зазначила, що тема дисертаційного дослідження Олександра Новака є вельми важливою для розуміння культурних процесів минулого та розробки стратегій на майбутнє. І.О. Шандра підкреслила, що інтелектуальна спільнота пам'яткоохоронців розглянута у дисертації як цілісне явище, автор проаналізував «феномен інтелектуальних товариств», висвітлив наявність республіканської специфіки та

реального впливу пам'яткоохоронців радянської України на збереження історико-культурних об'єктів. І.О. Шандра зазначила, що у дисертації викладено авторське розуміння дослідницької проблеми крізь призму обраної автором методології та методів дослідження. І.О. Шандра підкреслила, що дисертація О. Новака є завершеним дослідженням, у якому викладено авторські ідеї та науково цінні результати виконаних дослідницьких завдань. І.О. Шандра наголосила на основних наукових результатах дисертації: застосування дискурсивного підходу для встановлення особливостей формування пам'яткоохоронного дослідницького поля; встановлення впливу дослідників української старовини на створення стилістики «українського модерну»; виділення ключових етапів «професіоналізації» дослідницької діяльності охоронців історико-культурного надбання; визначення ролі основних центрів та груп дослідників в інтелектуальній спільноті пам'яткоохоронців; здійснення аналізу чисельності пам'яткоохоронців; визначення участі представників професійної спільноти пам'яткоохоронців у створенні профільного законодавства 1920–1930-х років як складової частини «історичної політики» в УСРР; проведення аналізу міжособистісних та наукових зв'язків пам'яткоохоронців як представників інтелектуальної спільноти. Наприкінці дискусії І.О. Шандра після озвучення кількох зауважень зазначила, що вони зумовлені дещо іншим баченням окремих аспектів обраної проблеми і жодною мірою не применшують важливості дослідження, представленого здобувачем. У підсумку І. О. Шандра зазначила, що дисертація Олександра Новака є самостійним науковим дослідженням, виконаним на високому науково-теоретичному рівні. Враховуючи актуальність, обґрунтованість наукових положень і висновків, наукову новизну та практичну значущість, а також дотримання академічної доброчесності, дисертаційна робота відповідає вимогам, а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 03 – «Гуманітарні науки» за спеціальністю 032 – «Історія та археологія».

4) **Бонь Олександр Іванович**, кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України Факультету суспільно-гуманітарних наук Київського університету імені Бориса Грінченка наголосив на тому, що у дисертаційному дослідженні Олександром Новаком вдалось знайти малодосліджений аспект у проблематиці, яка привертала увагу багатьох дослідників. Актуальність теми роботи має як науковий, так і практичний аспекти. О.І. Бонь підкреслив, що роботу виконано на належному науково-теоретичному рівні, й автору вдалось показати процес вироблення понятійного апарату пам'яткоохоронної діяльності, визначити ключові напрямки унормування діяльності захисників історико-культурної спадщини, виявити етапи унормування пам'яткоохоронної діяльності, визначити їх вплив на підготовку та імплементацію законодавства, що регулювало охорону історико-культурного надбання. Відзначаючи, що всі висновки роботи є достовірними та належним чином обґрунтованими, О.І. Бонь звернув увагу на наявні в ній дискусійні моменти, зокрема, те, що у четвертому розділі можливо було показати і процеси, які відбувались під ідеологічним тиском більшовицької влади у музейній сфері – зокрема «соціологізацію» музейної справи. О.І. Бонь підкреслив, що висловлені дискусійні положення та зауваження не ставлять під сумнів теоретичне та практичне значення роботи. У підсумку О.І. Бонь зазначив, що дисертаційна робота Олександра Новака відповідає всім вимогам, а її автор заслуговує на присудження йому наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 03 – «Гуманітарні науки» за спеціальністю 032 – «Історія та археологія».

5) **Посохов Сергій Іванович**, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історіографії, джерелознавства та археології Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна зазначив, що актуальність теми дисертаційного дослідження Олександра Сергійовича Новака підтверджується новаторським підходом до з'ясування всього комплексу питань й особливо специфіки заходів, які здійснювались щодо унормування пам'яткоохоронної діяльності в радянській Україні у 1919 – 1930-ті роки, встановлення ключових факторів, що впливали на їх підготовку та перебіг. С.І. Посохов наголосив, що Олександр Новак уперше визначив ключові етапи «професіоналізації» діяльності охоронців історико-культурного надбання; з'ясував роль основних центрів та груп пам'яткоохоронців у 1920-ті -- 1930-ті роки; здійснив аналіз чисельності пам'яткоохоронців протягом досліджуваного періоду; визначив участь представників професійної

спільноти пам'яткоохоронців у творенні профільного законодавства 1920-х – 1930-х років. Представлена дисертаційна робота є суттєвим внеском у дослідження основних етапів унормування пам'яткоохоронної діяльності в радянській Україні, впливу «історичної політики» на пам'яткоохоронну діяльність та краєзнавчий рух. С.І. Посохов підкреслив, що дисертація О. Новака «Унормування професійної діяльності пам'яткоохоронців у радянській Україні (1919–1930-ті роки)» є оригінальним, самостійним, завершеним науковим дослідженням, виконаним на високому науково-теоретичному рівні. Наприкінці С.І. Посохов зазначив, що враховуючи актуальність, обґрунтованість наукових положень і висновків, наукову новизну, дотримання академічної доброчесності, дисертаційна робота на тему «Унормування професійної діяльності пам'яткоохоронців у радянській Україні (1919–1930-ті роки)» відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 зі змінами) та «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)», що затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. №261, а також наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», а її автор – Новак Олександр Сергійович – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 03 – «Гуманітарні науки» за спеціальністю 032 – «Історія та археологія».

Результати відкритого голосування:

"За" 5 членів ради,
"Проти" 0 членів ради,
"Утримались" 0 членів ради

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує / відмовляє у присудженні

Новаку Олександр Сергійовичу

(прізвище, ім'я, по батькові (у разі наявності) здобувача у давальному відмінку)

ступінь / ступеня доктора філософії з галузі знань 03 Гуманітарні науки

(галузь знань)

за спеціальністю 032 Історія та археологія

(код і найменування спеціальності відповідно до Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти)

Голова разової спеціалізованої вченої ради

(підпис)

(прізвище, ініціали)